

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Comenius Lyceum Amsterdam, vwo

Kwaliteitsonderzoek

Inspectie van het onderwijs

Datum vaststelling: 19 maart 2019

Samenvatting

De inspectie heeft op 18 december 2018 en 24 januari 2019 een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd omdat we bij de jaarlijkse prestatieanalyse risico's hebben gesignaleerd in de onderwijsresultaten. De conclusie van het onderzoek is dat we de onderwijskwaliteit op het Comenius Lyceum, afdeling vwo als onvoldoende beoordelen.

Wat moet beter?

Het bestuur en de school moeten ervoor zorgen dat de onderwijsresultaten van de afdeling vwo verbeteren. Nu blijven te veel leerlingen zitten in de onderbouw en te veel leerlingen zijn niet succesvol in de bovenbouw. Dit betekent dat ze blijven zitten, afstromen naar de havo of zakken voor hun examens. Ook zijn de cijfers voor het centraal examen te laag. Voor bestuur en school is het een grote opgave om de resultaten weer op orde te krijgen. Scherpe keuzes en/of drastische maatregelen zijn wellicht nodig.

Wat kan beter?

De kwaliteit van de lessen is in het algemeen voldoende maar om de resultaten te verbeteren is er meer nodig. Om te beginnen is het cruciaal dat alle lessen van goede kwaliteit zijn. De leerlingen van het Comenius Lyceum hebben bij het leren nog meer dan op andere scholen goede docenten nodig. De school wil in alle lessen aandacht besteden aan de Nederlandse taal. Dat zien we niet in alle lessen terug. Vooral belangrijk is dat alle leraren alert zijn op kansen om de taalontwikkeling van leerlingen te bevorderen en deze kansen ook benutten. Scholing over taaldidactiek kan hieraan bijdragen.

Ook kan de school nog beter kijken naar de gegevens die ze verzamelt over de resultaten van de leerlingen. De analyses die de school maakt van deze gegevens kunnen zich, behalve op de gemiddelde cijfers, ook richten op de resultaten van subgroepen leerlingen en op de kenmerken van succesvolle en niet-succesvolle leerlingen. Op basis van de analyses kan de school vervolgens meer gerichte beleidskeuzes maken.

Wat gaat goed?

In de meeste lessen heerst een rustig en ordelijk leerklimaat waarin leerlingen actief en betrokken zijn. De leerlingen geven aan dat ze met de meeste docenten een goede relatie hebben. Ze vinden de sfeer op

Bestuur:

42621 Stichting ZAAM,
Interconfessioneel Voortgezet
Onderwijs

School:

17HB|00 Comenius Lyceum, afdeling
vwo

Het Comenius Lyceum is een
kleurrijke school in Amsterdam
Nieuw-West voor havo en vwo met
ruim 500 leerlingen. De school
profileert zich als 'Econasium'.

school gezellig': 'iedereen kent elkaar en er wordt weinig gepest'.

De school kent een professionele kwaliteitscultuur. Er is voldoende bekwaam en bevoegd personeel. De schoolleiding en het team werken eensgezind aan verbetering van het onderwijs.

Vervolg

Het bestuur en de school moeten ervoor zorgen dat de onderwijsresultaten verbeteren en de kwaliteit van het onderwijsproces ten minste voldoende blijft. De inspectie ziet erop toe dat het bestuur en de school zich aan deze opdracht houden en dat het Comenius Lyceum, afdeling vwo op zo kort mogelijke termijn weer onderwijs van voldoende kwaliteit biedt.

Inhoudsopgave

1.	Opzet van het onderzoek	5
2.	Hoofdconclusie en vervolg	7
3.	Resultaten onderzoek	9
4.	Reactie van het bestuur	18

1. Opzet van het onderzoek

De inspectie heeft op 18 december 2018 en 24 januari 2019 een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd op het Comenius Lyceum, afdeling vwo. De aanleiding hiervoor was dat we bij de jaarlijkse prestatieanalyse risico's hebben gesignaleerd in de onderwijsresultaten. Het driejaarsgemiddelde van zowel de onderbouwsnelheid als het bovenbouwsucces voldoet niet aan de norm. Dit betekent onder meer dat op het Comenius Lyceum te veel leerlingen blijven zitten en meer leerlingen zakken voor het examen dan op vergelijkbare scholen.

Bij het aangekondigde onderzoek op 18 december 2018 hebben we 12 lessen bezocht die in het algemeen aan basiskwaliteit voldeden. Op de onderzoeksdag bereikten ons echter signalen over de leskwaliteit die van dien aard waren dat we hebben besloten nogmaals, maar dan onaangekondigd, een aantal lessen te bezoeken. Dit hebben we gedaan op 24 januari 2019.

Toezichthistorie

Het Comenius Lyceum, afdeling vwo is voor het laatst bezocht door de inspectie in 2017 voor een kwaliteitsonderzoek. De aanleiding voor dit onderzoek was dat er tijdens een bestuursgesprek over de afdeling havo naar voren kwam dat er ook risico's waren op de afdeling vwo. Er waren volgens het bestuur organisatorische en pedagogisch-didactische problemen op de school. De uitkomst van het onderzoek was dat de afdeling vwo als voldoende werd beoordeeld (basisarrangement). De afdeling havo, die ook werd onderzocht, kreeg het oordeel zeer zwak. In het verbetertraject van de afdeling havo is de afdeling vwo steeds meegenomen.

Werkwijze

Wij vormen onze oordelen door de onderwijspraktijk van de school te toetsen aan ten minste de vier kernstandaarden uit het Onderzoekskader 2017 voortgezet onderwijs (versie 1 juli 2018). Een oordeel over deze standaarden is voorwaardelijk om tot een eindoordeel over de onderwijskwaliteit te komen. De vier kernstandaarden zijn:

OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding

OP3 Didactisch handelen

OR1 Leerresultaten

SK1 Veiligheid

Wij hebben twee standaarden van het kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie hieraan toegevoegd.

Dit hebben we gedaan om de bevindingen van het onderzoek beter te kunnen duiden (analyse) én om te kunnen bepalen hoe het eventuele vervolgtraject na het onderzoek het beste ingericht kan worden. Het betreft:

KA1 Kwaliteitszorg
KA2 Kwaliteitscultuur

Aanvullend hebben we nog een standaard onderzocht uit het kwaliteitsgebied Onderwijsproces, namelijk:

OP1 Aanbod

De reden hiervan is dat het Comenius Lyceum in het verbetertraject sterk heeft ingezet op taalbeleid. In het onderzoek zijn we nagegaan wat hiervan inmiddels is gerealiseerd.

Overige wettelijke vereisten

Behalve wettelijke vereisten die deel uitmaken van de standaarden hebben we ook enkele andere wettelijke vereisten onderzocht (zie Onderzoekskader 2017). Het betreft de volgende onderwerpen:

- Schoolkosten en ouderbijdrage
- Aanwezigheid schoolgids
- Meldcode kindermishandeling
- Schoolplan

Onderzoeksactiviteiten

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten: we hebben 24 lessen bezocht, verdeeld over de onder- en bovenbouw en de verschillende vakken. Op 18 december 2018 hebben we 12 lessen bezocht. Op 24 januari 2019 hebben we nogmaals 12 lessen bezocht om ons oordeel van 18 december te verifiëren.

Verder hebben we documenten geanalyseerd en gesprekken gevoerd met leerlingen, docenten, het ondersteuningsteam en de schoolleiding. Aan het einde van het schoolbezoek van 18 december 2018 hebben wij onze bevindingen teruggekoppeld aan het bestuur en de schoolleiding. Op 24 januari 2019 hebben we de bevindingen teruggekoppeld aan de conrector van de school, bij afwezigheid van de rector.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de hoofdconclusie en de afspraken over het vervolgtoezicht. Hoofdstuk 3 gaat verder in op de resultaten van het onderzoek naar de onderzochte standaarden. In hoofdstuk 4 is de beleidsreactie van het bestuur opgenomen waarin staat beschreven op welke wijze het bestuur de bevindingen uit het onderzoek betreft bij de verdere ontwikkeling van de school.

Legenda

Beoordelingen zoals ze in de rapportages worden weergegeven:

- G** Goed
- V** Voldoende
- O** Onvoldoende
- K** Kan beter

Kwaliteitsgebieden:

- Onderwijsproces
- Schoolklimaat
- Onderwijsresultaten
- Kwaliteitszorg en ambitie

2 . Hoofdconclusie en vervolg

In dit hoofdstuk geven we de conclusie weer van het onderzoek bij het Comenius Lyceum, afdeling vwo en beschrijven we het vervolg van het toezicht.

Hoofdconclusie

Een kwaliteitsonderzoek bij risico's zoals wij hebben uitgevoerd, leidt tot een eindoordeel over de kwaliteit van het onderwijs. Conform de beslisregels van het Onderzoekskader 2017 luidt onze conclusie als volgt:

De onderwijskwaliteit van het Comenius Lyceum, afdeling vwo is onvoldoende vanwege het oordeel onvoldoende over de kernstandaard Onderwijsresultaten. Twee van de vier indicatoren, te weten de onderbouwsnelheid en het bovenbouwsucces, liggen in 2018 onder de norm. In 2019 zijn dat zelfs drie indicatoren. De overige onderzochte standaarden zijn van voldoende kwaliteit.

Vervolg van het toezicht

Het bestuur krijgt de opdracht de onderwijskwaliteit te verbeteren naar voldoende. Met het bevoegd gezag is afgesproken dat we in het najaar van 2019 een herstelonderzoek uitvoeren. Voorwaarde hiervoor is dat de prognose over de onderwijsresultaten 2020 gunstig is. We onderzoeken dan de standaard die nu als onvoldoende is beoordeeld (OR1 Resultaten) en verifiëren of de voldoende kwaliteit van de overige kernstandaarden ten minste behouden is gebleven. Met het bestuur maken we afspraken over het verbetertraject. Die afspraken nemen we op in het toezichtplan van de afdeling havo.

In dit bijgestelde toezichtplan staan, behalve genoemde afspraken, op welke momenten een of meer voortgangsgesprekken plaatsvinden en welke afspraken hierbij getoetst worden.

Afspraken over vervolgtoezicht

In onderstaande tabel geven wij de afspraken over het vervolgtoezicht weer.

Tekortkoming	Wat doet het bestuur?	Wat doet de inspectie?
De leerresultaten (standaard OR1) zijn onvoldoende (artikel 23a1, Wet voorgezet onderwijs).	Het bestuur zorgt ervoor dat het onderwijs zodanig wordt ingericht dat de leerresultaten op zo kort mogelijke termijn weer voldoende zijn (2020). Daartoe moeten de indicatoren R2 (onderbouwsnelheid), R3 (bovenbouwsucces) en E (centraal examen) verbeteren.	In het najaar van 2019 voert de inspectie een herstelonderzoek uit waarbij we onderzoeken of de leerresultaten weer voldoende zijn en verifiëren of de overige kernstandaarden nog steeds voldoende zijn. Daarvoor voeren we een gesprek met het bestuur en de schoolleiding over de voortgang van het verbetertraject (van zowel de afdeling vwo als de havo).

3. Resultaten onderzoek

Resultaten onderzoek

In dit hoofdstuk geven wij per standaard het inspectieoordeel gevolgd door een korte toelichting. Deze toelichting biedt aanknopingspunten voor verbetering.

3.1. Onderwijsproces

Onderwijsproces	O	V	G
OP1 Aanbod		•	
OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding		•	
OP3 Didactisch handelen		•	

OP1 Aanbod

Het onderwijsaanbod van de afdeling vwo bereidt de leerlingen in voldoende mate voor op het vervolgonderwijs en de samenleving.

Uit diverse bronnen (schoolplan, vakwerkplannen, lesmethoden, lesrooster en urentabel, de lesobservaties en de gesprekken met leerlingen) blijkt dat de afdeling vwo een aanbod biedt dat dekkend is voor de kerndoelen, de referentieniveaus en het examenprogramma. De genoemde documenten laten tevens zien dat de school de leerinhouden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen heeft verdeeld. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke eisen.

Voor leerlingen met een taalachterstand heeft de school een aanvullend taalaanbod: concrete maatregelen zijn extra uren Nederlands, NT2-lessen voor leerlingen die Nederlands als tweede taal leren, de invoering van de kopklas in samenwerking met de naastgelegen basisschool en taalleescoaches voor onderbouwleerlingen. De school beoogt in alle lessen - en dus niet alleen in de lessen Nederlands - veel aandacht te besteden aan taalontwikkeling. Dat zien we niet in alle lessen terug: als er aandacht is voor bijvoorbeeld leesvaardigheid of woordenschat is dat vaak incidenteel, ad hoc maar niet intentioneel en gepland. Op dit punt is nog winst te behalen.

Aanvullend op het verplichte programma biedt de school een Econasiumprogramma: in projectvorm leren de leerlingen daar onder meer over duurzaamheid, armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. Het Econasium maakt deel uit van het burgerschapsonderwijs van de school, dat ook nog een ander interessant onderdeel kent: de Jongerenrechtbank. Een groep geselecteerde leerlingen leert in praktische situaties hoe het Nederlandse rechtssysteem werkt. Ondanks deze interessante 'eigen aspecten van kwaliteit' waarderen we de standaard niet als goed. Daarvoor is het taalaanbod nog te veel in ontwikkeling en moet dit

zijn waarde nog bewijzen.

OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding

De wijze waarop het Comenius Lyceum, afdeling vwo de leerlingen volgt en begeleidt, is van voldoende kwaliteit. De school houdt door middel van toetsen, observaties en gesprekken zicht op de ontwikkeling van de leerlingen en beschikt over diverse opties om indien nodig achterstanden bij leerlingen aan te pakken. Hiermee voldoet de afdeling aan de wettelijke eisen.

De school verzamelt vanaf binnenkomst van de leerlingen via de basisschool en de ouders informatie over de leerlingen. Indien daar aanleiding voor is worden leerlingen van hulp en begeleiding voorzien. Gedurende de schoolloopbaan wordt de ontwikkeling van de leerlingen nauwgezet gevolgd, onder meer via genormeerde toetsen en de reguliere schoolcijfers. Ouders kunnen de ontwikkeling van hun kind volgen door in te loggen in het leerlingvolgsysteem.

Belangrijke ijkpunten van het leerlingvolgsysteem zijn de referentieniveaus voor rekenen en taal. Leerlingen met achterstanden krijgen onder meer hulp via zogenoemde 'maatwerkuren'. Deze uren kunnen ook benut worden om leerlingen die daarom vragen extra uitdaging te bieden. Andere interventies bij leerachterstanden of leerproblemen zijn huiswerkbegeleiding, remedial teaching en examentraining. Een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de begeleiding wordt ook geleverd in de reguliere lessen. De klassen zijn klein en docenten kunnen de leerlingen daardoor relatief intensief begeleiden, hetgeen ook veelvuldig gebeurt.

Taalbeleid is inmiddels een speerpunt van de school. Dat is gezien de migratieachtergrond van veel leerlingen hard nodig. De school heeft inmiddels (weer) een taalcoördinator en taalbeleid maakt (in wisselende mate) deel uit van de vakwerkplannen.

OP3 Didactisch handelen

Het didactisch handelen van de leraren draagt in voldoende mate bij aan het leren en de ontwikkeling van de leerlingen.

In de meeste lessen heerst een rustig en ordelijk leerklimaat waarin leerlingen actief en betrokken zijn. De docenten leggen kort en helder uit en bieden voldoende gevarieerde werkvormen om de leerlingen actief en betrokken te houden. Afstemming op verschillen is in sommige lessen gepland, in een enkel geval op grond van informatie die de docent heeft over de leerlingen. In de andere lessen biedt de docent extra uitdagende leerstof aan leerlingen die daar tijd voor hebben, zijn er keuzeopdrachten of neemt de docent de tijd om leerlingen die vragen hebben over de leerstof te helpen. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke eisen.

Zoals bij de andere standaarden al is aangegeven, is aandacht voor taalontwikkeling van groot belang voor de leerlingen van het Comenius Lyceum. De docenten hebben op dit terrein scholing gevolgd. De effecten van deze scholing hebben we in de door ons bezochte lessen maar bij een beperkt deel van de docenten waargenomen. Ook zien we verschillen tussen docenten in taalbewustzijn. Sommigen zijn alert op talige struikelblokken en valkuilen (schooltaal, beeldspraak), andere hebben daar nog weinig oog voor. Didactisch is er op dit terrein ook nog de nodige winst te behalen, de meeste docenten geven nog geen blijk van veel expertise en vaardigheid, bijvoorbeeld als het gaat om woordenschatdidactiek en het geven van effectieve feedback bij taalfouten.

We noemen nog een ander aandachtspunt: op de tweede dag van het onderzoek woonden we relatief veel lessen bij waarin de resultaten van de semestertoetsen werden nabesproken. De werkvormen en daarmee vermoedelijk ook de effectiviteit van de nabesprekingen verschilden sterk tussen docenten. We doen hier de suggestie dat docenten, bijvoorbeeld op dit punt, meer samen lessen voorbereiden en vaker van elkaar leren.

Het oordeel van de inspectie ('voldoende met aandachtspunten') wordt grotendeels bevestigd door de uitkomsten van de interne audit die de school heeft gehouden en de meest recente tevredenheidsenquête onder leerlingen. De audit noemt als positieve punten de 'flow' in de les, de ordelijke werksfeer en de actieve betrokkenheid van de leerlingen. Als verbeterpunten worden genoemd differentiatie en feedback. De leerlingen beoordelen in de enquête de uitleg van docenten met een 6,3. Variatie en uitdaging krijgen een 5,8. Kritisch zijn de leerlingen vooral over de mate waarin docenten rekening houden met hun sterke en zwakke punten en over de extra hulp die ze krijgen bij het leren.

3.2. Schoolklimaat

 Schoolklimaat	O	K	V	G
SK1 Veiligheid			●	

SK1 Veiligheid

Het Comenius Lyceum zorgt in voldoende mate voor de sociale, fysieke en psychische veiligheid van de leerlingen. Dit blijkt uit gegevens uit de jaarlijkse veiligheidsmonitor, alsook uit de gesprekken die we voerden met leerlingen en de lesobservaties tijdens ons bezoek. De school beschikt over een veiligheidsbeleid en heeft een

functionaris die het beleid bij pesten coördineert en hiervoor aanspreekpunt is. Daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eisen.

De veiligheidsmonitor laat het volgende beeld zien. De leerlingen van de afdeling vwo geven de school gemiddeld het cijfer 9,2 voor veiligheid. Het schoolklimaat beoordelen ze met een 6,6. Samen met de havo-leerlingen geven ze een 7 voor de sfeer op school en de omgang met andere leerlingen. De leerlingen gaan in mindere mate met plezier naar school. Daarvoor scoren ze een 5,9.

In de gesprekken die we met een willekeurig geselecteerde groep leerlingen uit alle leerjaren voerden, geven de leerlingen aan dat ze met de meeste docenten een goede relatie hebben en de sfeer op school als 'gezellig' beschouwen. De kleinschaligheid zien ze als voordeel: 'iedereen kent elkaar en er wordt weinig gepest'.

Het veiligheidsbeleid staat beschreven in het Sociaal Veiligheidsplan 2018/2019. Het plan bevat een algemene missie die aangeeft dat de school hoogwaardig onderwijs in een fijne, veilige en positieve leeromgeving nastreeft. Daarnaast beschrijft het plan zowel preventieve als curatieve maatregelen. Veel aandacht is er voor de verschillen taken en verantwoordelijkheden van de verschillende functionarissen die een rol spelen in het beleid, waaronder de coördinator van en aanspreekpunt bij pesten. Het plan beschrijft tevens de wijze waarop de monitoring van de veiligheidsbeleving plaatsvindt en hoe de school incidenten registreert.

Het Sociaal Veiligheidsplan beschrijft *niet* hoe de verzamelde gegevens van de monitor en de incidentenregistratie geëvalueerd worden en indien nodig bij kunnen dragen aan bijstelling van het beleid. Omdat monitoring en registratie juist ook hiervoor zijn bedoeld is het aan te bevelen dit expliciet en concreet in het plan op te nemen.

3.3. Onderwijsresultaten

Onderwijsresultaten	O	K	V	G
OR1 Resultaten	●			

De onderwijsresultaten van de afdeling vwo zijn als onvoldoende beoordeeld. Van twee indicatoren van het onderwijsresultatenmodel ligt in 2018 het gemiddelde over de laatste drie jaar onder de norm. Het betreft de onderbouwsnelheid (indicator R2) en het bovenbouwsucces (indicator R3). In 2019 voldoet ook het driejaarsgemiddelde van het gemiddeld cijfer voor het centraal examen (indicator E) niet meer aan de norm. De afdeling voldoet

hiermee niet aan de wettelijke verplichting tot het behalen van voldoende leerresultaten (art. 23a1, WVO en de Regeling leerresultaten VO).

Onderbouwsnelheid

Het Comenius Lyceum hanteert een tweejarige brugklas waarin havo- en vwo-leerlingen bij elkaar zitten. In de schooljaren 2014/2015 en 2015/2016 bleven in leerjaar 1 en 2 meer leerlingen zitten dan op vergelijkbare scholen. In 2016/2017 trad verbetering op, maar onvoldoende om het driejaarsgemiddelde van deze indicator van het onderwijsresultatenmodel (R₂) boven de norm te krijgen. In 2017/2018 is opnieuw een kleine verbetering zichtbaar, maar nog onvoldoende om in 2019 te voldoen aan de norm. De trend is gunstig, maar het probleem is nog niet geheel en duurzaam opgelost.

De school oppert als verklaring voor het te grote aantal zittenblijvers dat een deel van de leerlingen vanwege taalachterstanden moeite heeft met het niveau van het onderwijsprogramma. Dit lijkt (zie ook de toelichting bij de standaarden van het Onderwijsproces) een plausibel deel van de verklaring. Daarnaast geeft de school aan dat vooral leerlingen met een havoadvies blijven zitten. Dit kan deels verklaard worden uit gegevens van de inspectie die erop wijzen dat er sprake is van een zekere overadvisering van leerlingen met een havoadvies.

Om tot verbetering te komen denkt de school dan ook in de eerste plaats aan het beter ondersteunen van leerlingen met taalachterstanden (waar inmiddels meerdere maatregelen voor zijn genomen). In de tweede plaats aan het beperken van het doubleren tot alleen die leerlingen die door omstandigheden niet in staat zijn om de eerste twee leerjaren succesvol te doorlopen. Leerlingen die het niveau niet aankunnen, kunnen volgens de school beter afstromen naar een lager niveau.

Wij benadrukken dat het naast deze maatregelen van groot belang blijft de ingezette verbetermaatregelen ten aanzien van de begeleiding van leerlingen (bijvoorbeeld de Maatwerkuren) en de leskwaliteit (de Comeniusles) voort te zetten en verder te verbeteren waar nodig. Ook is het van belang dat de school de effecten van alle maatregelen goed monitort en bijstuurt indien nodig. Evenals zittenblijven, zou ook afstroom zoveel mogelijk beperkt dienen te worden.

Bovenbouwsucces

2014/2015 was voor ruim 80 procent van de vwo-leerlingen nog een succesvol jaar, maar in 2015/2016 en 2016/2017 strandden opmerkelijk veel leerlingen in de bovenbouw van het vwo. Zij zakten voor hun examen, bleven zitten, stroomden af naar de havo, of stroomden uit naar vavo, mbo of hbo. Daarmee kwam het driejaarsgemiddelde van deze indicator (R₃) onder de norm uit. De meest recente gegevens van

de inspectie laten zien dat ook de lichter 2017/2018 weinig succesvol was. Slechts 61 procent van de leerlingen was succesvol.

De oorzaken liggen deels in te soepele overgangsnormen in het verleden. Met als gevolg dat de vwo-klassen grotendeels bestaan uit leerlingen die van de basisschool een havo- of een havo/vwo-advies hebben gekregen. Ook meer onderwijkskundige verklaringen, als de eerder besproken taalproblematiek, maar mogelijk ook sociaal-economische factoren spelen een rol. Veel leerlingen hebben buiten schooltijd bijbaantjes die tijd en energie vergen. Lang niet alle leerlingen ondervinden voldoende steun en begeleiding in de thuissituatie voor hun schoolwerk.

Voorgaande betekent een grote opgave, en wellicht drastische maatregelen of scherpe strategische keuzes, voor de school om de resultaten op dit onderdeel weer op orde te krijgen. Vooralsnog zoekt de school zelf, naast handhaving van de inmiddels strikte overgangsnormen en het eerder besproken taalbeleid, de oplossing in het aantrekken van meer leerlingen (met een vwo-advies). Daarbij moeten het Econasiumprogramma en een plusprogramma voor hoog-intelligente leerlingen ondersteunend gaan zijn. Indien bestuur en school de afdeling vwo levensvatbaar wil houden, is het ook denkbaar dat bewust gestuurd wordt op drie en niet op vier indicatoren van het resultatenmodel die aan de norm voldoen.

Centraal examen

Het gemiddelde cijfer voor het centraal examen (indicator E) ligt de afgelopen jaren steeds (meestal iets) boven de norm, behalve in het schooljaar 2015/2016 toen de leerlingen gemiddeld een 5,74 scoorden. Deze score drukt op het driejaarsgemiddelde, dat in 2018 nog boven de norm uitkomt. In 2019 ligt het driejaarsgemiddelde over de schooljaren 2015/2016, 2016/2017 en 2017/2018 echter onder de norm. Na 2015/2016 is er weliswaar een stijgende trend te zien in de centraal examencijfers maar deze is nog onvoldoende sterk om de lage score van 2015/2016 te compenseren. De docenten zijn optimistisch over de examens van 2019 maar de resultaten van de huidige vijfde klas van het vwo, die in 2020 examen doet, laten risico's zien. Deze groep, die bestaat uit bijna 80 procent leerlingen met een havo- of havo/vwo-basisschooladvies, heeft daarom alle aandacht nodig. De school beschikt over een doorwrocht Interventieplan resultaten bovenbouw 2018/2019. Het lijkt zaak om dit snel uit te werken naar een plan voor de lichter 2019/2020.

Onderwijspositie ten opzichte van het advies

Na de tweejarige heterogene onderbouw van de school (havo en vwo) stromen relatief veel leerlingen op. De score op deze indicator (R1) ligt al jaren ruim boven de norm. In 2017/2018 leek een sterke daling te zijn ingezet, maar in 2018/2019 is (gegevens van de school) weer een forse stijging te zien. Enerzijds is het in de school te prijzen dat veel leerlingen met een havo- of havo/vwo-advies de kans krijgen op te

stromen. Gezien het sterk onvoldoende bovenbouwsucces is het anderzijds de vraag of de school, zoals zij zelf ook zeggen, mogelijk te optimistisch is over de kansen van hun leerlingen. Daarbij speelt de wens en in zekere zin de noodzaak om het vwo overeind te houden ongetwijfeld een rol. Inmiddels heeft de school wel maatregelen getroffen, zoals aanpassing van het toetsbeleid en aanscherping van de overgangsnormen. Zoals de school het zelf formuleert: 'Havoleerlingen moeten hoge cijfers kunnen halen zonder dat het meteen de deur opent naar het vwo.'

3.4. Kwaliteitszorg en ambitie

 Kwaliteitszorg en ambitie	O	V	G
KA1 Kwaliteitszorg		•	
KA2 Kwaliteitscultuur		•	

KA1 Kwaliteitszorg

Het Comenius Lyceum heeft stelsel van kwaliteitszorg ingericht dat toereikend is voor de bewaking en de verbetering van de onderwijskwaliteit. Het stelsel staat beschreven in het schoolplan en daarnaast beschikt de school over een uitgewerkt kwaliteitszorgplan. Daarmee voldoet de school aan de wettelijke eisen.

Behalve dat de school de kwaliteit van het onderwijs en de resultaten planmatig volgt, evalueert en tracht te verbeteren, speelt ook het bestuur een belangrijke rol in de kwaliteitszorg. De school maakt gebruik van een door het bestuur ingevoerd instrument ('A3') waarmee per schooljaar inzichtelijk gemaakt wordt welke doelen de school zich stelt en welke acties hieruit voortvloeien. Met het bestuur gaat de school regelmatig na of de gestelde doelen worden gerealiseerd.

Een belangrijk doel van het Comenius Lyceum was en is het (verder) verbeteren van de leskwaliteit. Nadat de afdeling havo in 2016 als zeer zwak werd beoordeeld door de inspectie is hier veel werk van gemaakt. Er is een lesmodel ontwikkeld ('de Comeniusles') en de docenten zijn geschoold en begeleid om dit model onder de knie te krijgen. De schoolleiding bezoekt regelmatig de lessen om na te gaan of en hoe het model wordt toegepast en of de leskwaliteit verbetert. De uitkomsten worden op individueel niveau maar ook op schoolniveau geëvalueerd. Tot dusver lijkt deze aanpak effectief, de leskwaliteit op de havo is weer voldoende (zie rapport herstelonderzoek van januari 2018) en de kwaliteit op het vwo is eveneens op orde, afgezien van enkele aandachtspunten (zie de toelichting bij de standaard Didactisch handelen in paragraaf 3.1).

Behalve door scholing en professionalisering streeft de school ook naar verdere verbetering door voortdurend op zoek te zijn naar docenten die de uitdagingen die de leerlingenpopulatie van het Comenius Lyceum stelt aankunnen. De school schroomt niet om van minder geschikte docenten afscheid te nemen. De inspectie onderstreept het belang van goede docenten voor het Comenius Lyceum. De leerlingenpopulatie stelt gezien haar achtergrondkenmerken extra hoge eisen aan docenten. Zij moeten niet alleen beschikken over de vereiste vak kennis en didactische vaardigheden maar moeten ook pedagogisch van goede huize komen. De school is zich hier van bewust en is vorig schooljaar aan scholingstraject gestart gericht op het verbreden, verdiepen en versterken van het pedagogisch handelingsrepertoire van de docenten.

Tot slot is het van belang zo goed mogelijk na te gaan wat de effecten zijn van ingezette interventies: leiden maatwerkuren, de kopklas en de lenteschool tot betere resultaten? Werkt het interventieplan voor de bovenbouw? Wat zijn de effecten van de maatregelen die in de vakwerkplannen worden opgenomen?

KA2 Kwaliteitscultuur

De school kent een professionele kwaliteitscultuur. Ze beschikt over voldoende bekwaam en bevoegd personeel. De schoolleiding en het team werken gezamenlijk en doelgericht aan de voortdurende verbetering van hun professionaliteit. De school voldoet aan de wettelijk eisen.

Uit door de school verstrekte gegevens blijkt dat het overgrote deel van de docenten bevoegd is. Waar dat niet het geval is, zullen zij, volgens de schoolleiding, binnen afzienbare tijd hun bevoegdheid behalen. Verder zijn er twee niet-bevoegde docenten die tijdelijk vervangen.

Prioriteit voor het Comenius Lyceum is het verbeteren van de leerresultaten, om te beginnen het voldoen aan de normen van het Onderwijsresultatenmodel. De school heeft en houdt voldoende zicht op deze cijfers en ontwikkelt voor de hand liggende interventies om de resultaten te verbeteren. Toch kan er naar het oordeel van de inspectie nog wel een schepje bovenop als het gaat om de kwaliteit van de analyses en vervolgens de doeltreffendheid van de interventies. De analyses zouden zich behalve op de gemiddelde cijfers ook moeten richten op de resultaten van subgroepen leerlingen (de leerlingen met een havoadvies, de leerlingen met een vwo-advies, overgeadviseerde leerlingen, ondergeadviseerde leerlingen, e.d.) en op de kenmerken van succesvolle en niet-succesvolle leerlingen (opstroomers, afstroomers, zittenblijvers). Ook zou nagegaan kunnen worden hoe (groepen) leerlingen zich ontwikkelen na afstroom, na opstroom, na zittenblijven, e.d. Op grond van de uitkomsten van deze

analyses kunnen dan betere, gerichtere beleidskeuzes gemaakt worden. Bij de analyse van het centraal examen is het ook van belang goed te kijken naar de schoolexamens. Wat is het effect van deze toetsen? Hebben ze voorspellende waarde? Dragen ze bij aan een goede voorbereiding op het centraal examen? Hoe groot is het se-ce-verschil per vak?

Een tweede prioriteit voor de school is professionalisering van docenten. Sinds de beoordeling 'zeer zwak' voor de afdeling havo eind 2016 heeft de school, zoals beschreven bij de toelichting bij KA1, hier sterk op ingezet. Scholing is vooral gericht op versterken van het pedagogisch-didactisch handelen. Nieuwe docenten worden intensief begeleid. De docenten hebben ieder een persoonlijk ontwikkelingsplan dat onderwerp uitmaakt in de gesprekscyclus. De school stimuleert collegiale consultatie. Wij zouden willen benadrukken dat hier grote kansen liggen voor de school. We hebben meerdere docenten aan het werk gezien die als voorbeeld kunnen dienen voor anderen.

De school beschikt tevens over een professioneel statuut waarin de zeggenschap van leraren is geregeld. Het schoolplan beschrijft de visie op het personeelsbeleid, het loopbaanbeleid en de wijze waarop de school de scholing van het personeel inricht. Het schoolplan geeft ook aan welke onderwerpen aan de orde zullen komen in de komende jaren. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar wat nodig is om aan de onderwijsbehoeften van de leerlingen tegemoet te komen.

3.5. Overige wettelijke vereisten

Overige wettelijke vereisten

Bij de overige wettelijke vereisten die genoemd staan in hoofdstuk 1 zijn geen tekortkomingen aangetroffen. Wel wijzen we het bestuur erop dat er sinds 1 juli 2017 nieuwe voorschriften gelden voor alle nieuwe schoolplannen. De bedoeling van het nieuwe schoolplan is dat het bestuur en school laten zien wat de school zelf aan kwaliteitseisen stelt (eigen aspecten van kwaliteit) en hoe de school wil voldoen aan de basiskwaliteit. De andere twee belangrijke veranderingen in het schoolplan zijn dat het schoolplan een beschrijving bevat van het personeelsbeleid gericht op het pedagogisch-didactisch handelen van het onderwijspersoneel eruit ziet, en een beschrijving van het stelsel van kwaliteitszorg. Op de website van de Inspectie van het Onderwijs is een brochure beschikbaar over het nieuwe schoolplan: 'Het schoolplan verandert'.

4. Reactie van het bestuur

Hieronder geeft het bestuur aan op welke wijze het de bevindingen uit het onderzoek betreft bij de verdere ontwikkeling van de bestuurlijke kwaliteitszorg en de onderwijskwaliteit.

Wij hebben nota genomen van het rapport van 18 december 2018 en 24 januari 2019 met daarin de bevindingen van de kwaliteitsonderzoeken. Wij zijn verheugd dat het onderwijsproces voldoende is beoordeeld. En wij onderschrijven de door de inspectie geconstateerde noodzaak tot verdere verbetering teneinde de resultaten voldoende te laten worden. Wij danken de inspectie voor de scherpe waarnemingen en adviezen. Dit ondersteunt ons in onze koers. Goede lessen en consequent uitgevoerd taalbeleid zijn daarbij de sleutels.

Daarenboven willen wij opmerken dat het Comenius Lyceum een leerlingpopulatie kent die voor 95% uit de APCG-gebieden komen. Dit betekent dat deze leerlingen- ondanks hun cognitie om het havo of het vwo te gaan volgen- vaak een erg grote taalachterstand hebben. Tegelijkertijd speelt (ook) bij Comenius hét vraagstuk van de grootstedelijke politiek: de segregatie van culturen en religies in het onderwijs. Al met al toont de praktijk bij het Comenius aan hoe weerbarstig de realiteit is.

Hoewel wij ons bewust zijn van deze weerbarstige praktijk, hebben wij de opdracht om leerlingen een stap verder te helpen in hun onderwijs carrière. Ons uitgangspunt is dan ook volledige aandacht te besteden aan de kwaliteit van de lessen, de analyse van de resultaten van de leerlingen en de gerichte acties die daaruit voortvloeien, waaronder taalbeleid in het bijzonder. In de implementatie en borging daarvan blijven wij veel tijd en extra inzet investeren. Voorts zal het Comenius Lyceum in het kader van het segregatiedilemma participeren in een onderzoek dat uitgevoerd wordt door twee Universiteiten (Erasmus en de VU), in opdracht van het Ministerie, om nog meer zicht en grip hierop te krijgen.

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730, 3500 GS Utrecht
T-algemeen 088 6696000
T-loket (voor vragen) 088 6696060

